

OSVRTI

BOOK REVIEWS

Fragmenta phytomedica et herbologica, Vol. 21, No 1, str. 1 - 112, Zagreb, listopad 1993., ISSN 1330 - 2884, UDK 632.3/9, izdavači Agronomski fakultet, Zagreb i Hrvatsko agronomsko društvo Zagreb.

Glavni i odgovorni urednik prof. dr. Zvonimir Ostojčić, u uvodnoj riječi, objašnjava koje je sve promjene prošao časopis **Fragmenta herbologica Croatica**, utemeljen 1970. god. u Institutu za zaštitu bilja Fakulteta poljoprivrednih znanosti u Zagrebu (osnivač i prvi urednik pok. prof. dr. Josip Kovačević). Od 1970. do 1973. tiskano je 17 brojeva. Tijekom 1973. i 1976. pod naslovom **Fragmenta herbologica Jugoslavica** tiskano je u obliku separata još 38 radova. Od 1976. tiskan je godišnji dvobroj. Posljednji volumen 20., tiskan je 1990. god. pod naslovom **Fragmenta herbologica**, a zatim dvije godine nije izlazio. Časopis sada ima nove izdavače, unekoliko je izmijenio naslov i proširio područje sa herboloških i botaničkih članaka i na rezultate istraživanja entomologa, fitopatologa, fitofarmaceuta, ekologa i dr., kako najavljuje urednik. Časopis će izlaziti dva puta godišnje. Ovaj prvi svezak obnovljenog časopisa objavljuje i tri članka iz primijenjene entomologije:

Igrc Barčić, J., Dinarina, P., Maceljčki, M., Istraživanja dinamike leta lisnih uši u Hrvatskoj (Investigations of the dynamic of aphid flight in Croatia), (Engl., hrv. abstr. & summ.), str. 7 - 22.

Ciglar, I., Barić, B., Repelentno djelovanje kunilenta (tehničko riblje ulje) na odlaganje jaja kruškine buhe *Psylla pyri* (Homoptera: Psyllidae), (Repelents behaviour of kunilent (technical fish oil) on laying eggs by *Psylla pyri* L. (Homoptera: Psyllidae), (Engl., hrv. abstr. & summ.), str. 23 - 29.

Brnetić, D., Pelicarić, V., Kačić, S., Katalinić, M., Istraživanje mogućnosti boljeg iskorištenja reproduktivne moći ženki *Opius concolor* Szep. (Hymenoptera, Braconidae-Opiinae), (Investigation of possibilities of better utilization of reproduction power of female *Opius concolor* Szep. (Hymenoptera, Braconidae-Opiinae)), (Engl. abstr. & conclus., izv. hrv.), str. 75 - 81.

Bogomir Milošević, Zagreb

OSVRTI

BOOK REVIEWS

Kudrna, O. (Ed.), 1985, Butterflies of Europe. Vol. 1. Concise Bibliography of European Butterflies. 447 pp. AULA Verlag, Wiesbaden. 197 DEM (125 USD).

Točno 100 godina prije pojave ovoga sveska izašlo je veliko djelo Lang, H. G., The Butterflies of Europe, London, 1885, koje O t a k a r K u d r n a označava kao početak "zlatnog doba" europske lepidopterologije. To je doba kulminiralo početkom ovoga stoljeća, a završilo se oko 1930. godine. U tom razdoblju izašlo je nekoliko znamenitih i uvijek vrijednih djela, kao što su: S t a u d i n g e r, O. und R e b e l, H., 1901, Catalog der Lepidopteren des paläarktischen Faunengebietes, Berlin; S p u l e r, A., 1901 - 1908, Die Schmetterlinge Europas, Stuttgart; mnogosveščano djelo S e i t z, A., 1907 - 1930, Die Gross-Schmetterlinge der Erde, Stuttgart; R e b e l, H., 1911, Fr. Berge's Schmetterlingsbuch, Stuttgart; L a m p e r t, K., 1907, Die Gross-Schmetterlinge und Raupen Mitteleuropas, München i H e r i n g, M., 1926, Biologie der Schmetterlinge, Berlin.

"Zlatno doba" završava s "Lepidopterorum Catalogus" od više autora (B r y k, G a e d e, P a g e n s t e c h e r, T a l b o t) i dodacima S e i t z o v u djelu. Pisac primjećuje tri zanimljiva obilježja "zlatnoga doba":

- u spomenutom razdoblju dominirali su Nijemci ili njemački jezik, što je tada imalo internacionalni karakter,

- slabljenje i prestanak "zlatnog doba" koincidira s početkom zloglasne ere nacionalsocijalizma,

- era označava početak zabrinjavajuće promjene množine i rasprostranjenosti mnogih vrsta leptira radi pustošenja staništa, o čemu će raspravljati ovo djelo.

Početkom stoljeća leptiri su obično razmatrani kao stvarni ili potencijalni štetnici bilja. Za razliku od početka stoljeća, u novije vrijeme ne postoji jednostavna suvremena check-lista Macrolepidoptera Europe. Sada nema niti novijih djela kao pomoć u identifikaciji europskih vrsta. Mnoge svojevremeno "up-to-date" knjige su danas stare preko 50 godina, ne mogu se nabaviti i zastarjele su.

Interesantno je da prvi znaci oživljavanja dolaze iz Velike Britanije (B r e t h e r t o n, R. F., 1966, A Distribution List of the Butterflies /Rhopalocera/ of Western and Southern Europe) i kasnije, sada već klasično djelo H i g g i n s, L. G. and R i l e y, N. D., 1970, A Field Guide to the Butterflies of Britain and Europe, London, koje je doživjelo više domaćih i stranih izdanja. Ta su djela pokrenula obnovu aktivnosti kako kod ozbiljnih istraživača tako i kod obične javnosti. No, k tome pojavile su se razne komercijalne knjige (za "tezgu") o leptirima koje su zasićivale tržište, a da nisu pružile bilo koje značajne obavijesti i gledišta. Ta beskrajna inflacija knjiga o leptirima je klasičan primjer kako je količina tih knjiga potpuno nezavisna od stvarnog rasta raspoloživih informacija ili od same znanosti.

Nezapaćeno nestajanje leptira iz većeg dijela Europe izazvano je uništenjem staništa prouzročenoj u početku industrijalizacijom europske poljoprivrede, a kasnije i drugim međusobnim i kompleksnim čimbenicima. Leptiri imaju mnogo veće značenje od ostalih skupina beskraljeznjaka zbog izuzetne vrijednosti kao indikatora kakvoće prirode. Radi toga započeo je prije sada već 30-tak godina projekt europskog kartiranja leptira da se osigura njihova zaštita.

U takvoj situaciji pojavljuje se prvi svezak "Butterflies of Europe" koji nastoji pružiti sva saznanja iz raznih područja lepidopterologije.

U ovom djelu pojam danjih leptira uključuje i identičan je s nadporodicom Papilionoidea, koja je često označavana kao Rhopalocera. Papilionoidea obuhvaćaju porodice Papilionidae, Pieridae, Lycaenidae (ili Lycaenidae i Riodinidae nekih autora), Lybitheidae i Nymphalidae (ili Danaidae, Nymphalidae i Satyridae nekih autora). Izostavljeni su leptiri iz por. Hesperioidea ili ispravnije Hesperioidea, koji su pak neispravno nazivani Grypocera.

Djelo je planirano u osam svezaka i to:

1. Sažeta bibliografija o europskim leptirima, 2. Uvod u lepidopterologiju, 3. Papilionidae i Pieridae, 4. Lycaenidae (uključivo Riodinidae), 5. Nymphalidae: Satyrinae, 6. Nymphalidae: Nymphalinae, Danaidae i Lybitheinae, 7. Ekologija europskih leptira, 8. Načini zaštite europskih leptira.

Do sada su izašla tri sveska ovog djela: svezak 1 (1985), svezak 8 (1986) i svezak 2 (1990).

Prvi svezak donosi, dakle, po prvi put sažetu bibliografiju o europskim leptirima i obuhvaća oko 6.000 bibliografskih jedinica. Bibliografija pokriva razdoblje od 1901. do 1983. godine, jer za razdoblje do 1900. godine već postoji popis literature. Potrebu za ovakvom bibliografijom objašnjava činjenica da od svih europskih zemalja jedino Francuska ima razmjerno opsežnu bibliografiju leptira svoje zemlje.

U ovaj popis nisu uključene sve publikacije - bibliografija je selektivna. Teško je reći koliko je od prvih početaka do danas objavljeno publikacija o leptirima Europe. Pri takvom razmatranju, odlučujuće je